

A transzkulturalizmus. Metodológia és fogalomtörténet

Absztrakt. Azt az elméleti teret, amelyben a transzkulturalizmus fogalma megjelent, az interkulturalizmus, multikulturalizmus, valamint a posztkolonializmus alakították ki. A jelen tanulmány egyrészt a fogalmi tisztázás igényével lép fel, másrészt arra a kérdésre is választ kíván adni, miért volt szükség a transzkulturalizmusra mint új értelmezési keretre, és miben jelent ez a fogalmi váltás jelentésbeli eltolódást a kultúrák közötti viszonyok felfogásában. Tanulmányomban amellet érvelek, hogy a transzkulturalizmus olyan lehetőséget képes mozgósítani, amelyekkel az előző irányzatok nem rendelkeztek.

A nyugati társadalmak, különösen a nagy népességközpontok, mint például a városok, olyan helyek, ahol a különböző kultúrák, nemzetiségek és vallások találkoznak. A világ különböző sarkából érkező, eltérő tapasztalatokkal és eltérő életmóddal rendelkező emberek együttélése természetesen konfliktogén. Az ilyen típusú „problémák” egyik megoldása az ún. multikulturalizmus, amely a múlt század 60-as és 70-es éveinek fordulóján nyilvános vita tárgyává vált, de még 2000 után is foglalkoztatta a kutatókat.¹ Ez akkor történt, amikor Ausztrália és Kanada – kulturálisan heterogén országok – támogatni kezdték ezt a koncepciót, és olyan politikát kezdtek el folytatni, amely figyelembe vette az igényeit.² Európában az első ország, amely a gyakorlatban valósította meg a multikulturalizmust, Nagy-Britannia volt. Válaszul a volt brit gyarmatokból származó bevándorlók beáramlására 1966-ban a britek ratifikáltak egy dokumentumot, amely a multikulturális tolerancia és a kölcsönös megértés szellemében szabályozta az újonnan érkezők tartózkodását a szigeteken.³

A multikulturális elgondolás szerint a társadalomnak vendégszeretőnek és nyitottnak kell lennie mindenféle mások számára. A kisebbségi kultúráknak joguk van megőrizni a sajátosságukat, és nem kötelesek asszimilálódni az uralkodó kultúrához. Ennek a koncepciónak a támogatói úgy vélik, hogy ez

1 Danuta LALAK (szerk.), *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość: zderzenie kultur we współczesnym świecie*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak, 2007; Anna BARSKA – Marek KORZENIOWSKI (szerk.), *Wielokulturowość – międzykulturowość – transzkulturowość w perspektywie europejskiej i pozaeuropejskiej*, szerk., Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2007; ALABÁN Ferenc (szerk.), *Multikulturalizmus: Teória a prax: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie = Multikulturalizmus: Elmélet és gyakorlat: Nemzetközi tudományos konferencia anyaga*, Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, Katedra hungaristiky, 2011; Ali RATTANSI, *Multiculturalism: A Very Short Introduction*, Oxford: Oxford University Press, 2011.

2 Ali RATTANSI, *Multiculturalism*, 7.

3 Uo.

nemcsak nem akadályozza meg a bevándorlók társadalmi beilleszkedését, hanem megkönnyíti azt.⁴

A multikulturális elgondoláshoz kapcsolódik az interkulturalizmus fogalma. Nem azonos fogalmakról van szó, de mindkettő a kultúrák együttélésének kölcsönös tiszteletéről szól, az asszimiláció kényszere nélkül. Az interkulturalizmus azonban egy lépéssel tovább megy, és magában foglalja a kölcsönös megértést és a kölcsönös elfogadást is.⁵

Kritikusaik szemében mindkét koncepciónak, bár feltételezései igen nemesek, kevés köze van a valósághoz. Sabrina Brancato szerint a multikulturalizmus „kortárs utópia, amelyet a Nyugat javára hoztak létre”.⁶ A multi- és interkulturalizmus ideológiáinak fő problémája az, hogy mindkettő fenntartja a különbségeket. Politikai szempontból a zászlójuk alatt tett intézkedések (diszkrimináció és rasszizmus elleni küzdelem, a kulturális, etnikai és faji különbségek tiszteletben tartásának elősegítése) nyilvánvalóan pozitívak. Ugyanakkor, ezek szerint az ideológiák szerint a kultúrák monolitok, amelyek egymással párhuzamosan léteznek, és nem járják át egymást. A multi- és interkulturalizmus gondolkodás szellemében a feladatunk mint társadalmakban élő embereknek, tiszteletben tartani más kultúrákat, és mindent, ami más, ismeretlen, egzotikus. Nyitottaknak kell lennünk a másság irányában, a változásokra, és kíváncsiaknak egy olyan világra, amely más, mint a miénk, szokatlan. Az ilyen ideológiák, bár tiszteletreméltó céljaik vannak, szegregációs és akár gettósítási folyamatokat eredményezhetnek, valamint megőrizhetik a sztereotípiákat is. A nemzeti kisebbségek szempontjából esszencialista és idealizáló gondolkodáshoz vezethetnek (a hitelesség ideája, amely a „valódi gyökerek”-re való vágyakozás eredménye).⁷

Egy másik tudós, aki szintén foglalkozott a multi- és interkulturalizmus alacsony hasznosságával, Wolfgang Welsch volt. A német filozófus és művészet-történész „csak látszólag progresszív ideológiáknak” nevezte a multi- és interkulturalizmust, valamint arra hívta fel a figyelmet, hogy olyan kultúra koncepciójára utalnak, amely ma már elavult.⁸ Welsch gondolatmenetének kiindulópontja a herderi különálló kultúrák hagyományos koncepciója, ezt bírálja, illetve nevezi „elavult koncepció”-nak. Herder három elemet használva írta le a kultúrát, amelyre jellemzőek a „társadalmi homogenitás, etnikai egyesülés és világos kultúrák közötti határok”.⁹ Welsch szerint már egyik tényező sem érvényes. Először is, a modern társadalmak annyira sokszínűek manapság, hogy nem beszélhetünk semmilyen homogenitásukról. Ez a sokféleség számos

4 Sarah SONG, *Multiculturalism* = Stanford Encyclopedia of Philosophy, szerk., Edward N. ZALTA, 2017. <https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>, [Letöltve: 2019.10.08.]

5 Sabrina BRANCATO, *Transculturalita e transculturalismo: i nuovi orizzonti dell'identità culturale*, Le Simplegadi, 2004/2., 41.

6 *Uo.*, 40–41.

7 *Uo.*, 41.

8 Wolfgang WELSCH, *Transkulturowość. Nowa koncepcja kultury = Filozoficzne konteksty rozumu transwersalnego. Wokół koncepcji Wolfganga Welscha*, cz. 2, szerk. KUBICKI R., Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora, 1998, 196–197.

9 *Uo.*, 197–198.

tényezőre vonatkozik, többek között az anyagi helyzetre, nemre vagy a szexualitásra, amelyek befolyásolják az emberi életmódot, és meghatározzák a különféle, rendkívül eltérő életmintákat.

Még inkább vitatható a kultúrák etnikai egyesülésére vonatkozó állítás. Mint Welsch megjegyzi, „a társadalom nem valamiféle adottság, hanem feltalált, sőt nem ritkán erő által létrehozott”.¹⁰ Ezért hibás a Herder-féle gondolkodás a kultúráról mint egy „gömbről” vagy egy „autonóm szigetről”, amely olyan területnek felel meg, amelyet az egy nyelven beszélő nép használ.

Végezetül a határok, amelyek arra szolgálnak, hogy elválasszák az egyik kultúrát a másiktól, ma már feleslegesek. Már az a tény is, hogy szüntelenül redefiniálásra szorulnak, és újra és újra meg kell őket határozni ahhoz, hogy összhangban legyenek a szüntelen kulturális keverési folyamattal, azt bizonyítja, hogy nincs sok hasznuk.

Mint Welsch konstatálja, Herder „különálló kultúrák”-konceptiója ma már haszontalan vagy akár ártalmas is. Számos fenyegetéssel társul, mint például a szeparatizmussal, amely akár politikai és akár fegyveres konfliktusokhoz is vezethet.¹¹

Welsch teljes mértékben elutasítja a multi- és az interkulturalizmust, de nem hagy bennünket üres kézzel. Ehelyett egy olyan koncepciót javasol, amelyet transzkulturalizmusnak nevez. Azt írja, hogy a globalizációs és a bevándorlási folyamatok eredményeként egy sajátos kulturális infiltráció jött létre, amely következtében új, hibrid kulturális formákkal találkozhatunk.¹² „Makro” szinten ez hasonló problémák és kérdések kialakulását eredményezi olyan kultúrákban, amelyeket hagyományosan rendkívül eltérőnek tekintünk. Példaként Welsch megemlíti az emberi jogokról, a feminista és ökológiai mozgalmakról szóló vitákat, amelyek jelen vannak a nyilvános diskurzusban, függetlenül a szélességi foktól.¹³ „Mikro” szinten azonban a multikulturális kapcsolatok hatalmas hatással vannak az egyén kialakulására és identitásának a fejlődésére. Ahogy a német filozófus mondja, a modern élet semmi más, mint „vándorlás különféle társadalmi világokon keresztül és különféle lehetséges identitásoknak a megvalósítása”.¹⁴ Az egyik alapvető emberi jog a kulturális formációhoz való jog, és ha az egyént különböző kultúrák befolyásolják, akkor az identitás kialakulásának a folyamatában az összes transzkulturális tényező beolvasztása az egyik legfontosabb feladat.

Welsch transzkulturalizmusa a filozófusok és a kulturális antropológusok körében elég jól ismert és szívesen tárgyalt koncepció.¹⁵ Hangsúlyozni kell azonban, hogy nem egy teljesen új elképzelésről van szó. Alapjait sokkal korábban, nevezetesen a múlt század 40-es éveiben egy kubai antropológus,

10 Uo., 199.

11 Uo., 200.

12 Uo., 194–197.

13 Uo., 204–205.

14 Uo., 207.

15 A lengyel irodalomtudományban a Welsch munkája iránti érdeklődés annyira nagy volt, hogy több tanulmányt szenteltek neki. Lásd pl.: *Filozoficzne konteksty rozumu transwersalnego. Wokół koncepcji Wolfganga Welscha*, cz. 2, szerk. KUBICKI R., Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora, 1998.

Fernando Ortiz hozta létre. Ortiz az afro-kubai kultúrával kapcsolatos tanulmányaiban az ún. transzkulturáció fogalmát vezette be, amely véleménye szerint a legjobban írja le azokat a kulturális változásokat, amelyek Kubában történtek, amióta a szigetet az Ibériai-félsziget gyarmatosítói felfedezték. A „transzkulturáció” kifejezést először a *Contrapunteo cubano del tabaco y del azúcar* című munkájában használta, amelyhez egyébként a lelkes bevezetőt a lengyel antropológus, Bronisław Malinowski írta.¹⁶

A transzkulturációnak Ortiz felfogásában elsősorban ellensúlynak kell lennie az akulturációnak nevezett jelenséggel szemben, amelyet az antropológiában úgy értünk, mint egy kultúra gyors átalakulásával járó folyamatot egy másik kultúra hatására, valamint a megváltozott társadalmi és környezeti feltételek hatására. Az akulturációt egyoldalú folyamatként kezelték, míg a transzkulturációnak kétoldalú cserének kellett lennie, „amelynek forrása a dinamikus, interkulturális párbeszéd, »toma y daca«, »give and take«, »adni és venni«”.¹⁷

6 Az akulturáció fogalmának egyik megalkotója és terjesztője (Ralph Linton és Robert Redfield mellett) Melville J. Herskovits¹⁸ volt, és ő, mint a koncepciójának védelmezője, lett Ortiz fő, bár nem az egyetlen kritikusa is. Mint Jadwiga Romanowska megjegyzi, „Herskovits szerint az akulturáció minden olyan jelenségre vonatkozik, amely a kulturális csoportok állandó közvetlen kapcsolatából származik, és amely mindkét csoport kulturális mintáinak megváltozásához vezet”.¹⁹ Ortiz szerint a transzkulturációnak pontosabb fogalomnak kellett lennie, bár – amint azt a Romanowska által idézett Mario Santí hangsúlyozta – ezeknek a fogalmaknak a szemantikai területei nagymértékben fedik egymást.²⁰ Ortiz arra kereste a választ, hogy vajon az ún. domináns kultúrákkal érintkező perifériás kultúrák képesek-e kulturális kapcsolatokat létrehozni (ún. transzkulturációs folyamatokat) ahelyett, hogy egyszerűen passzív módon asszimilálódnának.²¹ Kutatása az afrikai, az európai és a kubai kultúrák kölcsönös befolyásaira összpontosított. Megállapította, hogy az ilyen kulturális csere a kezdeti szakaszban veszteségekkel jár, mert a kultúra elveszíti

16 A lengyel antropológus nagy lelkesedéssel fogadta Ortiz koncepcióját, és felvállalta annak tudományos népszerűsítését is. Motivációiról és a transzkulturáció fogalmának tudományos sorsáról lásd: Jadwiga ROMANOWSKA, *Transkulturowość czy transkulturowość? O perypetiach pewnego bardzo modnego terminu*, Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ Nauki Humanistyczne, 2013/1., 143–153. https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/25383/romanowska_transkulturowosc_czy_transkulturowosc.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Letöltve: 2019.10.08].

17 Agnieszka GONDOR-WIERCIOCH, *Dwa święty, dwie pamięci: Dylemat wielokulturowości w wybranych utworach Louise Erdrich i José Marii Arguedasa*, Kraków: Wydawnictwo UJ, 2009, 25.

18 1936-ban Robert Redfield, Ralph Linton és Melville J. Herskovits kiadtak egy dokumentumot *Memorandum for the Study of Acculturation* címén, amelyben pontosan meghatározták és leírták az akulturáció fogalmát: <https://www.jstor.org/stable/pdf/662563.pdf>.

19 Jadwiga ROMANOWSKA, *I.m.*, 145.

20 *Uo.*

21 Arianna DAGNINO, *Transculturalism and transcultural literature in the 21st century*, *Transcultural Studies*, 2012/8., 3.

örökségének egy részét annak érdekében, hogy új kulturális értékeket alkalmazzon, és végül új kulturális minőséget hozzon létre. A transzkulturációs folyamat ezt a két szakaszt „részleges dekulturációnak” (spanyolul *parcial desculturación* vagy *exculturación*) és „neokulturációnak” (spanyolul *neoculturización*) nevezte.²²

Érdekes módon Oritz modellje az irodalomelméletben is tükröződik. Ezzel Ángel Rama uruguayi írónak, egyetemi tanárnak és irodalomkritikusnak tartozunk, aki az ún. narratív transzkulturáció fogalmának megalkotója.²³ Rama az Oritz-féle transzkulturációs sémát használta a reflexió kiindulópontjaként. Szerinte a narratív transzkulturáció az irodalom három alapkategóriájára utaló folyamat (nyelv, irodalmi struktúra és társadalmi képzelet), amely négy szakaszból áll:

1. „veszteség” vagy „részleges dekulturáció” (*parcial desculturación*), amelynek során a kultúra egyes elemeinek a megtagadása történik annak érdekében, hogy az újak számára legyen hely;
2. „belső válogatás” (*selección interna*) mind az őslakos, mind az idegen kultúra elemei között;
3. az őslakos kultúra eddig marginális elemeinek „újból felfedezése” (*redescubrimiento*) és a központba helyezése;
4. az idegen kultúra elemeinek „beépítése” (*incorporación*).²⁴

Mint Romanowska megjegyzi, Rama sémája széles körű kritikával találkozott, amely azonban nem a transzkulturáció fogalmára összpontosított, hanem arra a tényre, hogy a rendszert az ibér-amerikai irodalom elemzésére használta posztkoloniális összefüggésben.²⁵ Ez azért érdekes, mert Oritz koncepcióját, amely olyan nagy mértékben inspirálta Ramát, pontosan azért kritizálták, mert figyelmen kívül hagyta a jelenség „gyarmati dimenzióját”, maga a kutató pedig „nacionalista álláspontot képviselt”.²⁶ Közel fél évszázaddal később ezt a rést többek között Mary Louise Pratt töltötte ki, aki a transzkulturáció témáját a posztkoloniális kapcsolatok szempontjából vetette fel. A kutató az ún. kontaktzónák fogalmát vezette be, amely alatt „a kultúrák birodalmi kapcsolatának tereit” értette, vagyis olyan helyet, „amelyben a földrajzilag és történelmileg távoli népek kapcsolatba lépnek és olyan kapcsolatokat létesítenek, amelyek általában kényszerrel, szélsőséges egyenlőtlenséggel és nehezen megoldandó konfliktusokkal járnak.”²⁷ A fogalom legfontosabb komponense a „kontakt” szó, amelyet egyébként Pratt a nyelvészetből vett át.²⁸ Ez a kifejezés hangsúlyozza a „kultúrák imperiális találkozásának interaktív és improvizációs dimen-

22 Jadwiga ROMANOWSKA, *I.m.*, 144.

23 Ángel RAMA, *Transculturación narrativa en América Latina*, México, Buenos Aires: Siglo XXI, 2008.

24 Jadwiga ROMANOWSKA, *I.m.*, 146–147.

25 *Uo.*, 147.

26 Arianna DAGNINO, *I.m.*, 3.

27 Mary Louise PRATT, *Imperialne spojrzeńie. Pisarstwo podróźnicze a transkultura-cja*, Kraków: Wydawnictwo UJ: 2011, 26.

28 *Uo.*, 27.

zióit”, amelyeket nem vettek figyelembe a győztesek és a dominátorok szempontjából vezetett, a hódításokról szóló beszámolók. A „kontaktus” megteremtése, a kapcsolat létesítése, a találkozás a perspektíva megváltozásával jár. A gyarmatosítottak és a gyarmatosítók már nem az idegenség és másság kategóriáival írhatók le, hanem az együttélés, kölcsönös megértés és a közös tevékenységek fogalmaival.²⁹

Pratt koncepciója, bár a transzkulturális megfontolások szempontjából is értékes, szintén szembesült kritikával. Anne Holden Rønning azzal vádolta, hogy túlságosan korlátozó, dichotóm különbségekre utalt, amelyek egyik oldalon egy gyarmatosító, a másikon egy gyarmatosított áll. Amint Rønning helyesen rámutatott, a transzkulturáció elfordulást jelent az ilyen típusú bináris oppozícióktól, és feltételezése „a szabad mozgás az egyik kulturális példányról a másikra és vissza.”³⁰ A kérdés, amelyet most fel kell tenni, arra vonatkozik, hogy az Oritz által létrehozott transzkulturáció fogalmának mégiscsak idealista feltételezései milyen mértékben képesek tükröződni a modern világ valóságában. Nem túlságosan merész, hogy ne mondjuk naivnak, az az állítás, amely szerint a különböző kultúrák létezhetnek ugyanabban az időben és térben, áthatolhatnak egymáson, átjárhatják egymást és kölcsönös előnyöket élvezhetnek, függetlenül a közöttük fennálló hatalmi viszonyoktól? Hasonló kérdéseket fel lehet tenni Welschnek is, akinek a koncepciója, noha a mai Európa szempontjából aktuálisabbnak tűnik, mint Oritz ötlete, szintén tartalmaz olyan elemeket, amelyeket nem nehéz kritizálni.

8 Tudjuk, Welsch teljes mértékig tudatában volt ennek, amikor a kilencvenes évek elején először vezette be a kultúra új koncepcióját.³¹ Előre számolt a lehetséges kritikákkal, és maga is rámutatott koncepciójának „gyengeségeire”. Először is elmagyarázta, hogy egyesek potenciális félelmei, miszerint a transzkulturalizmus mint koncepció, amely ellenzi a kultúrákról mint monolit jelenségekről való gondolkodást, lényegében az uniformizáció szinonimája, megalapozatlanok. Ahogy írta, a transzkulturalizmus nemcsak hogy nem jelenti az egyszerű uniformizációt, hanem magában foglalja egy „újfajta sokszínűség” előállítását is, ami azt jelenti, hogy „a különböző kultúrák és életformák, amelyek mindegyike transzkulturális áthatásból származik, transzkulturális típusúak”.³² A transzkulturalizmusnak előnye van mind a globalizáció egyetemes koncepciójával szemben, mind pedig a partikularizációhoz viszonyítva, amely az előzőre adott válasz. „Meghaladja ezt [...] az alternatívát, mert figyelembe veszi mind a globális, mind a lokális szempontokat, az univerzális és a partikuláris szempontokat egyaránt.” „A transzkulturális identitások nemcsak a kozmopolita szempontot tartalmazzák, de a lokális affiliációt (helyi hovatartozást) is” és, Welsch szerint, ennek a két elemnek a kombinációja bele van írva az ún. transzkulturális identitásba.³³

29 Uo.

30 Hanne Holden RØNNING, *Literary Transculturation and Modernity: Some Reflections*, *Transnational literature*, 4, 2011/1., 3.

31 Ennek a bizonyítékát a cikk elején találhatjuk, ahol a szerző azt ismeri be, hogy koncepciója egyes helyeken túlságosan szematikus: Wolfgang WELSCH, *l.m.*, 196.

32 Wolfgang WELSCH, *l.m.*, 217–218.

33 Uo.

Welsch transzkulturalizmusa vagy Oritz transzkulturációja minden bizonynyal igen idealista fogalmak, és nem hiányosságok nélküliek. Létrehozásuk idején azonban a lehető legjobb választ adták – Oritz esetében az 1940-es évek kubai, Welsch esetében az 1990-es évek európai – kultúrában előforduló új jelenségekre.

Nem kevésbé aktuálisak ezek az elméleti keretek és kérdésfelvetések a mai Európában, amely egyrészt a kulturális függetlenséget egyre hangosabban igénylő országok uniója, másrészt viszont egyre inkább kozmopolita és kulturálisan heterogén kontinens. A mai világ kontextusában azonban a transzkulturalizmust nem csupán a körülvevő valóság leírásaként kell kezelni, hanem elsősorban az interperszonális kapcsolatokról való gondolkodás megváltoztatásának a posztulátuma a multikulturális társadalmakban.

Irodalom

- ALABÁN Ferenc (szerk.), *Multikulturalizmus: Teória a prax: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie = Multikulturalizmus: Elmélet és gyakorlat: Nemzetközi tudományos konferencia anyaga*, Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, Katedra hungaristiky, 2011.
- BARSKA, Anna – KORZENIOWSKI, Marek (szerk.), *Wielokulturowość – międzykulturowość – transkulturowość w perspektywie europejskiej i pozaeuropejskiej*, szerk., Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2007.
- BRANCATO, Sabrina, *Transculturalità e transculturalismo: i nuovi orizzonti dell'identità culturale*, *Le Simplegadi*, 2004/2., 40–46.
- DAGNINO, Arianna, *Transculturalism and transcultural literature in the 21st century*, *Transcultural Studies*, 2012/8., 1–14.
- GONDOR-WIERCIOCH, Agnieszka, *Dwa światy, dwie pamięci: Dylemat wielokulturowości w wybranych utworach Louise Erdrich i José Marii Arguedasa*, Kraków: Wydawnictwo UJ, 2009.
- LALAK, Danuta (szerk.), *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość: zderzenie kultur we współczesnym świecie*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak, 2007.
- PRATT, Mary Louise, *Imperialne spojrzenie. Pisarstwo podróżnicze a transkulturowość*, Kraków: Wydawnictwo UJ, 2011.
- RAMA, Ángel, *Transculturación narrativa en América Latina*, México, Buenos Aires: Siglo XXI, 2008.
- RATTANSI, Ali, *Multiculturalism: A Very Short Introduction*, Oxford: Oxford University Press, 2011.
- ROMANOWSKA, Jadwiga, *Transkulturowość czy transkulturowość? O perypetiach pewnego bardzo modnego terminu*, *Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ Nauki Humanistyczne*, 2013/1., 143–153.
https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/25383/romanowska_transkulturowosc_czy_transkulturowosc.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Letöltve: 2019.10.08.]
- RØNNING, Hanne Holden, *Literary Transculturation and Modernity: Some Reflections*, *Transnational literature*, 4, 2011/1., 1-10.
- SONG, Sarah, *Multiculturalism* = *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, szerk., Edward N. ZALTA, 2017.
<https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>, [Letöltve: 2019.10.08.]
- WELSCH, Wolfgang, *Transkulturowość. Nowa koncepcja kultury = Filozoficzne konteksty rozumu transwersalnego. Wokół koncepcji Wolfganga Welscha*, cz. 2, szerk. KUBICKI R., Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora, 1998.

Transculturalism. Methodology and history of the concept

Abstract. The theoretical space, in which the concept of transculturalism came into existence, was formed by interculturalism, multiculturalism and postcolonialism. The present study addresses both the need for conceptual clarification as well as the question of why transculturalism was needed as a new framework for interpretation. Furthermore, it seeks to answer the question of why this conceptual shift represents a new perspective in understanding intercultural relations. The study argues that transculturalism can create an opportunity that previous trends did not have.

Keywords: transculturalism, transculturation, multiculturalism, postcolonialism

Magdalena Roguska-Németh
Varsói Egyetem
Magyar Tanszék
ul. Dobra 55, 00-312 Varsó, Lengyelország
m.roguska@uw.edu.pl